

Het toepassingsgebied en de krachtlijnen van de Wet Gemeentelijke Bestuurlijke Handhaving

Prof.dr. Dirk Van Daele
Instituut voor Strafrecht en Leuvens Instituut
voor Criminologie – KU Leuven

Studiedag CPS
Leuven, 21 november 2023

Overzicht

- I. Bestuurlijke aanpak van (zware) criminaliteit: begrip en doelstellingen
- II. Een kwarteeuw beleidsmatige discussie in vogelvlucht
- III. Toepassingsgebied Wet Gemeentelijke Bestuurlijke handhaving
- IV. Krachtlijnen Wet Gemeentelijke Bestuurlijke handhaving

I. Bestuurlijke aanpak van (zware) criminaliteit: begrip en doelstellingen

I.1. Dubbelstrategie

- Bestuurlijke aanpak ernstige, georganiseerde of ondermijnende criminaliteit ► complementair t.a.v. strafrechtelijke aanpak
 - Strafrechtelijk optreden is noodzakelijk, maar niet voldoende → geen succes op lange termijn
 - Bestuurlijke maatregelen vergroten doeltreffendheid strafrechtelijke aanpak
 - Bestuurlijke aanpak moet kunnen steunen op resultaten strafrechtelijk onderzoek
 - Bestuurlijke aanpak kan preventief én reactief

I.2. Doelstellingen bestuurlijke aanpak

- Osmose criminele activiteiten en legale ‘bovenwereld’ tegengaan
- Ongewilde facilitering criminele activiteiten vermijden
- Voorkomen, verstoren, drempels opwerpen (barrièremodel) en sanctioneren
- Zowel situationeel als structureel
- Controle op kwetsbare economische sectoren
 - Onder meer horeca, prostitutie, transport, afvalverwerking, havens, nachtwinkels, telecomwinkels, massagesalons, carwashes ...

II. Een kwarteeuw beleidsmatige discussie in vogelvlucht

II.1. Twee decennia vruchteloze aanzetten

- Tweede helft jaren '90: bestrijding criminele motorbendes
- 1996: Actieplan georganiseerde criminaliteit (regering) → o.a. oprichting Werkgroep Bestuurlijk Handhavingsrecht (Ministerie Binnenlandse Zaken)
- Onderzoekscommissie Georganiseerde Criminaliteit (Senaat – 1998)
 - Leemten in regelgeving
 - Beleid nodig ~ vergunningen/licenties/concessies
 - Aanpak georganiseerde criminaliteit ook taak voor bestuur: gemeentelijk/provinciaal/regionaal/federaal

II.1. Twee decennia vruchteloze aanzetten

- Onderzoekscommissie Terroristische aanslagen (2017)
 - Integrale aanpak vereist: belang dubbelstrategie
 - Versterking informatiepositie gemeenten
 - Wettelijk kader bestuurlijke aanpak + creatie orgaan naar model Nederland Bureau Bibob
- Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019
 - Integrale aanpak georganiseerde misdaad: naast strafrechtelijk optreden, ook bestuurlijke handhaving nodig
 - Wettelijk kader uitwisseling informatie: cruciale voorwaarde
 - Screening integriteit aanvragers bepaalde administratieve rechtshandelingen

II.2. Moeizame ontwikkeling wettelijk kader

- Herhaaldelijke wettelijke verruiming bevoegdheden burgemeester
 - Sluiting instellingen en plaatsen
 - Schorsing en opheffing bepaalde vergunningen
 - Maar geen aandacht voor beperkte informatiepositie → hypothekeert slagkracht burgemeester
- 2018: Voorontwerp wet bestuurlijke handhaving → vruchteloze poging als gevolg van politieke crisis
- 2019: Nieuw akkoord in minderheidsregering (zonder N-VA) → zonder resultaat
- 2023: Regering-De Croo: Wetsontwerp bestuurlijke handhaving

III. Toepassingsgebied Wet Gemeentelijke Bestuurlijke handhaving

III.1. Ondermijnende criminaliteit

- Keuze begrip onder Nederlandse invloed
- Is merkwaardig:
 - In Nederland geen eenduidige definitie: gebrek aan conceptuele helderheid
 - Grootste gemene deler diverse definities: vormen van criminaliteit die fundamentele samenleving en sociaal stelsel verzwakken en/of misbruiken
 - Niet alleen georganiseerde criminaliteit → ook onder meer organisatiecriminaliteit en witteboordencriminaliteit

III.1. Ondermijnende criminaliteit

- Belgische definitie (art. 2, 6° Wetsontwerp)
- Criminaliteit met oorsprong in lijst van 33 strafbare feiten opgesomd in nieuwe art. 119ter, § 10, lid 5 Nieuwe Gemeentewet
- ÉN die daardoor maatschappelijke structuren of vertrouwen daarin schaadt/kan schaden
- ÉN die daardoor leidt of kan leiden tot maatschappelijke en/of economische ontwrichting

III.1. Ondermijnende criminaliteit

- Complexe definitie: limitatieve lijst misdrijven en twee kwalitatieve criteria
- Onnodig restrictieve definitie
 - Aanpassing lijst vereist wetswijziging → laat niet toe om snel in te spelen op wijzigende noden
 - Misdrijf uit lijst dat geen ondermijnend karakter heeft, valt niet onder nieuwe regeling ...
- Moeilijk hanteerbare definitie: hoe beoordeel je ondermijnend karakter?

III.2. Verhouding met algemene bestuurlijke politie

- Art. 135, § 2 Nieuwe Gemeentewet: grondslag voor bevoegdheid burgemeester inzake maatregelen bestuurlijke politie
- Rechtspraak Raad van State: algemene politiebevoegdheid ex art. 135, § 2 Nieuwe Gemeentewet kan niet meer worden aangewend in domeinen van bijzondere politie die door wetgever op omvattende en gedetailleerde wijze worden geregeld
 - Is in casu het geval
 - Hoewel nieuwe art. 119ter Nieuwe Gemeentewet stelt “onverminderd artikel 135, § 2” ...

IV. Krachtlijnen Wet Gemeentelijke Bestuurlijke Handhaving

IV.1. Gemeentelijk integriteitsonderzoek

- Art. 3: Wet van toepassing op integriteitsonderzoek
 - Zoals geregeld in nieuwe art. 119*ter* Nieuwe Gemeentewet
 - Onderzoek door gemeente
 - ~ Vestiging of uitbating publiek toegankelijke inrichtingen
 - Waar economische activiteiten (zullen) plaatsvinden = aanbieden goederen of diensten op markt
 - Onderzoek beoogt tegengaan ondermijnende criminaliteit

IV.1. Gemeentelijk integriteitsonderzoek

- Complexe wet, maar toch slechts beperkte focus
- Geen regeling voor niet-publiek toegankelijke inrichtingen
- Geen regeling voor gunning overheidsopdrachten
- Geen regeling voor toekenning concessies
- Geen regeling voor verlening subsidies
- Geen regeling voor vastgoedtransacties waarbij gemeente partij is

IV.2. DIOB en ARIEC's

- Oprichting Directie Integriteitsbeoordeling voor Openbare Besturen
 - Belast met risicoanalyses en adviesverlening
 - Ondersteunende rol bij integriteitsonderzoek
 - Zie tweede referaat Dirk Van Daele
- Wettelijke verankering van de Arrondissementale Informatie- en Expertisecentra
 - Zie referaat Clara Vanquekelberghe

IV.3. Algemene bestuurlijke politie

- Wettelijke regeling bestuurlijke verzegeling in kader van sluiting inrichtingen → nieuw art. 133ter, § 1 Nieuwe Gemeentewet
- Wettelijke regeling bestuurlijke dwangsom → nieuw art. 133ter, § 2 Nieuwe Gemeentewet
- Aantal wijzigingen wettelijke regeling sluiting inrichtingen
 - Nieuwe Gemeentewet
 - Drugwet